

نقدی بر کتاب انگلیسی برای دانشجویان مهندسی

محمد هادی محمودی*

چکیده

نقد و ارزیابی کتاب‌های آموزشی یکی از مباحث مهم در زمینه تهیه و تدوین منابع درسی است. در همین راستا، مقاله حاضر به ارزیابی و نقد کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی (عطایی، زارع آلانق، نصیری، طاهرخانی و ایرانمهر، ۱۳۹۴)، از مجموعه نسل نوین کتاب‌های انگلیسی تخصصی (ESP) دانشگاهی، می‌پردازد. برای ارزیابی این کتاب از مدل نقد ارائه شده توسط محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳) که به صورت اختصاصی برای کتاب‌های انگلیسی برای اهداف و ویژه طراحی شده است استفاده می‌شود. نتیجه این بررسی نشان می‌دهد این کتاب در مقایسه با نسل پیشین کتاب‌های انگلیسی برای اهداف دانشگاهی (EAP) تولید شده توسط سازمان سمت همخوانی بسیار بیشتری با نظریه‌های علمی و یافته‌های تجربی مرتبط با آموزش زبان خارجی دارد. هر چند این اثر در کنار نقاط قوت خود نقاط ضعفی هم دارد که در متن مقاله به تفصیل به آنها پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: ارزشیابی کتاب‌های درسی، تهیه و تدوین متون درسی، دانشجویان مهندسی.

۱. مقدمه

رشد دانش و یافته‌های جدید ما در حوزه آموزش زبان دوم و ارائه نظریه‌های جدید در شاخه‌های مختلف این رشته از جمله در زمینه تهیه و تدوین کتاب‌ها و منابع آموزشی، از یک طرف، و تغییراتی که به مرور زمان در نیازهای آموزشی زبان‌آموزان پدیدار می‌شود، از طرف دیگر، تهیه و تالیف منابع و کتاب‌های آموزشی جدید را امری ناگزیر

*دکترای تخصصی، گروه زبان انگلیسی دانشگاه بوعلی سینا، همدان mhmahmoodi78@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۶/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۲

می‌سازد. در این راستا، یکی از زمینه‌هایی که نیازمند توجه مستمر است تهیه کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی برای اهداف ویژه (ESP) است. امروزه بودجه‌های کلانی توسط سازمان‌های دولتی و حتی بعضی مراکز غیر دولتی برای آموزش زبان انگلیسی به نیروی انسانی مورد نیاز خود و تهیه منابع آموزشی مربوط هزینه می‌شود. در نتیجه کتاب‌های بسیاری در سال‌های اخیر در شاخه‌های مختلف انگلیسی برای اهداف ویژه از جمله انگلیسی برای اهداف دانشگاهی (EAP) و انگلیسی برای اهداف شغلی (EOP) (Dudley-Evans & St John, 1998:6) تولید شده است. گام بعدی پس از تالیف یک کتاب آموزشی، نقد و ارزشیابی بیطرفانه و مستقل آن کتاب با در نظر گرفتن معیارهای علمی است. طبیعی است که نقد جامع، بیطرفانه و علمی یک کتاب نیازمند الگو و چارچوبی مناسب است (McDonough & Shaw, 2003). این چارچوب یا الگوی پیشنهادی باید شامل تعداد محدودی از معیارها باشد که هر یک از این معیارها نیز به نوبه خود باید بوسیله تعداد محدودی از سوالات مورد ارزشیابی قرار گیرند (Cunningsworth, 1995). یکی از مدل‌های نقد کتاب‌های آموزشی زبان انگلیسی که به شکل اختصاصی برای نقد کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی برای اهداف ویژه (ESP) طراحی شده است، مدلی است که توسط محمودی و احمدی صفا (۱۳۹۳) معرفی شده است. در این مقاله، کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی (عطایی، زارع آلاق، نصیری، طاهرخانی و ایرانمهر، ۱۳۹۴) با استفاده از این مدل، با اندکی جرح و تعدیل، مورد نقد و ارزشیابی قرار می‌گیرد. این مدل متشکل از چند بخش و تعدادی سؤال است که جهت افزایش روایی ظاهری مقاله، سؤال‌های مدل حذف شده‌اند و پاسخ آنها به صورت یک متن منسجم آورده شده است.

۲. معرفی کلی اثر

کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی (عطایی و همکاران، ۱۳۹۴) از مجموعه نسل نوین کتاب‌های انگلیسی تخصصی (ESP) دانشگاهی است. این کتاب با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه و در قطع رحلی و بنابر توضیحاتی که در مقدمه فارسی اثر ارائه شده، جهت استفاده در درس زبان تخصصی (ESP) به ارزش ۲ واحد برای دانشجویان رشته‌های مهندسی در سطح ملی تالیف شده است. این کتاب شامل ۱۲ درس و ۲۲۱ صفحه است. هر درس دارای دو متن نسبتاً بلند برای خواندن و درک مطلب و تعدادی تمرین است که حول محور متن‌ها طراحی شده‌اند. مهمترین بخش‌های هر درس علاوه بر متن‌ها عبارتند از: راه‌اندازی (start-up)، دریافت خود را اندازه بگیر (gauge your grasp)، راهبردهای خواندن (reading strategies)، سوخت واژگان (vocabulary fuel)،

موتور دستور (grammar engine)، ترجمه (translation) و زمان تنظیم (tune-up time). به نظر می‌رسد انتخاب نام بخش‌های مختلف هر درس با توجه به موضوع درسی رشته‌های مهندسی انجام شده است که می‌تواند در نوع خود نکته جالب و خلاقانه‌ای باشد.

۱. معرفی الگوی پیشنهادی برای ارزشیابی کتابهای انگلیسی برای اهداف خاص مدل نقد کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی برای اهداف ویژه (ESP) (محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳) از سه قسمت اصلی و سه قسمت فرعی تشکیل شده است که در هر قسمت سئوالاتی وجود دارد که فرد ارزشیابی کننده باید به آنها پاسخ بگوید:

۱. ارزشیابی توصیفی و کیفی که متشکل از سه بخش فرعی زیر است:

الف- ارزشیابی بیرونی (ارزشیابی شکلی): در این بخش اثر از لحاظ ساختاری و فرمی و همچنین از نظر مشخصه‌های شکلی چون طرح جلد، اندازه، کیفیت چاپ، و فهرست مطالب کتاب مورد نقد و ارزشیابی قرار می‌گیرد. این بخش مشتمل بر ۱۱ سؤال است که باید به شکل مبسوط پاسخ داده شوند.

ب- ارزشیابی درونی (بررسی محتوا): در این بخش محتوای دروس و محتوای کتاب به طور کلی با توجه به اهداف ذکر شده در سرفصل درس، اهداف قید شده در مقدمه کتاب، نیازهای آموزشی زبان‌آموزان و همخوانی اثر با نظریه‌های علمی مرتبط در قالب پاسخ به ۱۴ سؤال ارزشیابی می‌شود.

ج- ارزشیابی کلی: همخوانی اثر با نظام آموزشی جاری کشور و قابلیت استفاده آن برای بافت‌های آموزشی و مخاطبانی غیر از مخاطبان اصلی کتاب و همچنین مهمترین نقاط ضعف و قوت اثر موضوع این بخش هستند.

۲. ارزشیابی عینی و کمی: "در ادامه ارزشیابی توصیفی، که دارای ماهیتی ذهنی است، چک لیستی طراحی شده است تا بتوان بر مبنای معیارهای کمی به ارزشیابی عینی کتابهای ESP پرداخت و بدینوسیله ارزشیابی توصیفی را تکمیل نمود" (محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳: ۱۲۱).

۳. ارزشیابی محتوای متون: در آخرین قسمت این مدل، محتوای تخصصی متون با استفاده از پاسخی که متخصصان آن رشته علمی به ۵ سؤال می‌دهند بررسی می‌شود. "ارزشیابی توصیفی و عینی توسط متخصصان آموزش زبان [خارجی/دوم] انجام می‌شود و ارزشیابی محتوای متون توسط متخصصان رشته‌های علمی هدف صورت می‌گیرد" (محمودی و احمدی صفا، ۱۳۹۳: ۱۱۸).

۳. نقد و ارزشیابی اثر

۳-۱. ارزشیابی بیرونی (ارزشیابی شکلی)

این کتاب علاوه بر مقدمه معمول کتاب‌های سمت که با عنوان "سخن سمت" در تمامی کتاب‌های این سازمان وجود دارد، دارای مقدمه تخصصی به زبان انگلیسی است که در مورد اهداف مورد نظر نویسندگان و نحوه آموزش بعضی قسمت‌های دروس توضیحاتی ارائه کرده است. در این بخش مخاطبان مورد نظر کتاب و بافتی که کتاب برای استفاده در آن طراحی شده است به طور مشخص قید شده که بر طبق آن توضیحات، این کتاب برای استفاده دانشجویان رشته‌های مهندسی در مقطع کارشناسی و به عنوان منبع اصلی درس زبان تخصصی (ESP) استفاده خواهد شد. نکته‌ای که در ابتدای ارزیابی این کتاب جلب توجه می‌کند اذعان نویسندگان این اثر به این مطلب است که این کتاب به عنوان منبع درس زبان تخصصی تولید شده است در حالی که از نظر منطقی و علمی منابع درس زبان تخصصی باید به صورت اختصاصی برای هر رشته به صورت جداگانه طراحی شود و همانطور که بررسی اجمالی آثار چاپ شده توسط سازمان سمت هم مؤید آن است کتاب‌های بسیاری به عنوان منبع درس زبان تخصصی برای رشته‌های فنی و مهندسی طراحی و تولید شده است. به عنوان نمونه می‌توان به کتاب‌های انگلیسی برای دانشجویان رشته برق (مخابرات) (جلالی پور و دهدشت حیدری، ۱۳۹۲)، انگلیسی برای دانشجویان رشته فناوری اطلاعات (میرزائیان، ۱۳۹۴) و انگلیسی برای دانشجویان رشته برق (قدرت/الکتروتکنیک) (جلالی پور و دهدشت حیدری، ۱۳۹۴) اشاره کرد. همانطور که مرحومه خانم طاهره صفارزاده، اولین مدیر گروه زبان انگلیسی تخصصی سمت، نیز در مقدمه کتاب انگلیسی برای دانشجویان علوم انسانی (۱) (نوروزی و بیرجندی، ۱۳۶۹) قید کرده‌اند، کتاب‌های زبان انگلیسی سازمان سمت برای سه سطح زبان عمومی (برای همه رشته‌ها)، نیمه تخصصی (دانشکده‌ای) و تخصصی (رشته‌ای) تولید می‌شوند که با اعداد ۱، ۲ و ۳ در طرح جلد این آثار سطح هر کتاب مشخص شده است. در نتیجه با توجه به اینکه این اثر برای مجموعه رشته‌های مهندسی طراحی شده است، باید به عنوان کتاب زبان انگلیسی نیمه تخصصی تلقی شود.

انجام نیازسنجی (needs analysis) دقیق یکی از مراحل و قدم‌های مهم در هر پروژه انگلیسی برای اهداف ویژه (ESP) است (Dudley-Evans & St John, 1998:121). با اطمینان می‌توان ادعا کرد که تولید هر منبع آموزشی بدون ارزیابی نیاز مخاطبان آن از کیفیت و کارآمدی آن اثر به شدت خواهد کاست. البته نیازسنجی الزاماً نباید به صورت یک فعالیت مجزا و با استفاده از ابزارهای شناخته شده پژوهشی مانند پرسشنامه و یا مصاحبه رسمی باشد. گاهی با استفاده از مشاوره‌ها و حتی صحبت‌های غیر رسمی و

دوستانه با افراد و گروه‌های ذینفع هم می‌توان نیاز سنجی موفق انجام داد (Hutchinson & Waters, 1987:58). در مقدمه کتاب حاضر توضیحی درباره انجام نیاز سنجی از مخاطبان اثر عنوان نشده است و آنطور که از قرائن برمی‌آید نویسندگان کتاب در این خصوص به تجربه آموزشی و شناخت خود از نیازهای دانشجویان رشته مهندسی اتکا کرده‌اند.

یکی از مشخصه‌های کتاب‌های آموزشی زبان انگلیسی وجود فهرست لغات است که این کتاب فاقد چنین قسمتی در هر درس است. بعد از متن‌های کتاب بخشی به نام واژه‌های مهندسی (Engineering Terms) وجود دارد که در آن بخش تعداد معدودی از کلمات تخصصی رشته مهندسی موجود در متن آورده شده و معنای آنها به زبان انگلیسی توضیح داده شده است. یکی از اهداف کتاب‌های زبان انگلیسی تخصصی آشنایی زبان‌آموزان با معادل‌های کلمات تخصصی است. در حالی که در این کتاب به جای ارائه معادل کلمات، این کلمات به زبان انگلیسی تعریف شده‌اند. با توجه به اینکه دانشجویان رشته‌های مهندسی با مفاهیم رشته‌های خود آشنا هستند و نیاز به یادگیری تعریف اصطلاحات رشته خود ندارند، بهتر بود بیشتر بر ارائه معادل اصطلاحات تخصصی تاکید می‌شد تا تعریف آنها. همچنین در انتهای کتاب سه فهرست جداگانه لغات با عناوین *فهرست واژگان دانشجویان مهندسی*، *فهرست واژگان دانشجویان مهندسی* و *فهرست واژگان مهندسی* دروس وجود دارد که فاقد تلفظ، معنا و یا تعریف هستند و تنها فهرستی از واژگان هستند که به ترتیب حروف الفبا مرتب شده‌اند و در فهرست‌های دوم و سوم شماره درسی که واژه در آن آمده داخل پرانتز ثبت شده است. به نظر نمی‌رسد وجود این فهرست‌ها اثر مفید آموزشی داشته باشند. متأسفانه در مقدمه تخصصی یا دیگر قسمت‌ها نیز توضیحی درباره فلسفه وجودی این فهرست‌ها بیان نشده است.

استفاده از ابزارهای مناسب‌سنجی یادگیری در فراگیراندر قسمت‌های مختلف کتاب‌های آموزشی، با توجه به ماهیت آموزشی آنها، می‌تواند بازخورد لازم درباره میزان موفقیت آمیز بودن فرایند یادگیری به مدرس و زبان‌آموز ارائه کند. در این کتاب نیز در هر درس انواع مختلفی از تمرین‌ها و فعالیت‌ها گنجانده شده است که به درک بهتر و عمیق‌تر متون و یادگیری نکات آموزشی مطرح شده در دروس کمک می‌کنند. اما اثر فاقد تمرین‌های مروری و یا دوره‌ای است. در انتهای هر درس قسمتی با عنوان *زمان تنظیم (tune-up time)* وجود دارد که طبق توضیحات مقدمه تخصصی کتاب، با هدف خود سنجی (self-assessment) گنجانده شده است. این قسمت شامل چند گزاره کوتاه درباره توانایی‌هایی است که زبان‌آموز بعد از خواندن هر درس کسب کرده است. از مخاطب کتاب انتظار می‌رود بعد از خواندن درس و در صورت کسب توانایی ذکر شده در هر

گزاره، در کنار آن گزاره علامت تایید قرار دهد. این تمرین یادآور مشخص کردن هدف‌های آموزشی است که در بیشتر کتاب‌های درسی در دهه هشتاد میلادی و بر اساس آموزه‌های روانشناسی رفتارگرا در ابتدای دروس وجود داشت که اتفاقاً، به نظر نگارنده، در صورت طراحی درست و استفاده صحیح، بسیار هم اثربخش و کارآمد بود. اما نکته‌ای که در این قسمت خاص در کتاب حاضر وجود دارد کلی، ذهنی و نادقیق بودن گزاره‌های ارائه شده است. به عنوان مثال در صفحه ۸۱ در قسمت زمان تنظیم با این جملات مواجه می‌شویم:

- من می‌توانم بعضی از مفاهیم آی تی را بفهمم.

(I can understand some concepts of IT.)

- من می‌توانم سازمان متن و یا منظور یک نویسنده را بفهمم.

(I can understand a writer's purpose and text organization.)

واضح است هر دانشجوی مهندسی، فارغ از این موضوع که این درس را خوانده باشد و یا نه، می‌تواند به این جملات پاسخ بلی بدهد و آنها را تایید کند. از نکات مثبت این کتاب بخصوص در مقایسه با نسل قبلی کتاب‌های زبان انگلیسی سمت، استفاده از قطع رحلی به جای قطع وزیری است که باعث شده است طراحان کتاب فضای بیشتر و امکان مانور مناسب‌تری را برای بهره‌گیری از امکانات دیداری چون عکس، نمودار و دیگر امکانات نرم‌افزاری داشته باشند. کیفیت صحافی، حروف-چینی و طرح جلد مناسب و جذاب، شماره گذاری خطوط متن‌ها و استفاده مناسب از حاشیه متن‌ها از دیگر نقاط قوت شکلی این اثر است.

در مقابل، نکته منفی بارزی که در مورد مشخصه‌های شکلی این کتاب می‌توان به آن اشاره کرد ضعف در صفحه‌آرایی و استفاده نا صحیح از فضای صفحات کتاب است. تعداد و فضای صفحات هر کتاب بسیار محدود و با ارزش است. در نتیجه نباید این فضا بدون دلیل بلا استفاده و خالی بماند. این مشکل در صفحات زیادی از این کتاب، از جمله در صفحات ۲۵، ۳۰، ۶۵، ۷۵، ۸۱، ۱۱۰، ۱۳۴ دیده می‌شود. در این صفحات بیش از نیمی از صفحه کاملاً بدون استفاده و سفید رها شده است. درحالی که، این امکان وجود داشت که در این قسمت‌ها از مطالب متنوعی مانند چیستان، لطیفه، نکات آموزشی عمومی درباره زبان، جملات آموزنده و یا مانند آنها به زبان انگلیسی استفاده کرد تا هم به تلطیف فضای خشک آموزشی کتاب و کلاس کمک کرد و هم یک موقعیت آموزشی جانبی را برای زبان‌آموزان فراهم کرد. همچنین نبود رویکرد یکسان در مورد سفید یا نوشته بودن صفحه قبل از شروع هر درس نشانه عدم توجه به صفحه-آرایی کتاب است. درحالی که در بعضی از درس‌ها صفحه قبل از شروع درس کاملاً

سفید گذاشته شده، مثل صفحات ۳۱، ۱۳۵ و ۱۵۳، در همین صفحه در بعضی درس-های دیگر تمرین‌ها و یا نکاتی نگاشته شده است (مانند صفحات ۱۳، ۴۷، ۱۱۷ و ۱۹۳). از طرف دیگر برای پاسخ‌گویی به بعضی از تمرین‌ها در بعضی صفحات فضای کافی در نظر گرفته نشده است. مثلاً برای فعالیت ترجمه در صفحات ۱۹۳ و ۴۷ فضای کافی برای نوشتن ترجمه متن‌ها وجود ندارد. مجموع این موارد نشان دهنده ضعف شدید در صفحه آرایی و بی‌توجهی به این مسئله مهم در این اثر است.

قواعد نگارش تا حد زیادی رعایت شده است و از این نظر این اثر کیفیت قابل قبولی دارد. فقط در موارد معدودی مشکلاتی وجود دارد که به احتمال زیاد به دلیل بی‌دقتی در تایپ رخ داده است. به عنوان مثال در صفحه ۳۷ در قسمت اصطلاحات مهندسی در تعریف کلمه *molecule* کلمه *the* به اشتباه *these* نوشته شده و یا در صفحه ۱۹۸ کلمه *SQR3* برای اشاره به تکنیک خواندن و درک مطلب موثر استفاده شده است که شکل صحیح آن *SQ3R* است (Chastain, 1988: 227; Brown, 2001: 315).

از دیگر مشخصه‌های شکلی یک کتاب می‌توان به استفاده از تصاویر، نمودارها، جداول و نظایر آنها اشاره کرد. در این کتاب به فراوانی از این موارد استفاده شده که با توجه به کیفیت مناسب و رنگی بودن و همچنین استفاده بجای آنها به تفهیم معنای بعضی کلمات و اصطلاحات جدید و کلیدی کمک کرده است.

اصل امانتداری در ارجاع دادن به منابع مورد استفاده در کتاب از موارد بسیار مهم در رعایت حقوق معنوی تولیدکننده‌های آثار فکری و فرهنگی است که در اغلب متون آموزشی تولید شده در داخل کشور، بخصوص در سال‌های گذشته، چندان مورد توجه قرار نگرفته است. در این کتاب تا حد زیادی این نکته مهم رعایت شده است و منبع مورد استفاده برای تعدادی از نکات دستوری و تمرین‌ها و تمامی متن‌های اصلی در انتهای آنها قید شده است. تنها در خصوص بعضی از تصاویر و جداول هیچ منبعی ذکر نشده است. در انتهای کتاب فهرستی از منابع مورد استفاده موجود است که البته شیوه ثبت منابع، بخصوص منابع اینترنتی، در انتهای کتاب دارای اشکالاتی است.

امروزه کتاب‌های مهم و مطرح آموزش زبان انگلیسی در سطح جهانی به صورت یک بسته آموزشی شامل کتاب اصلی، کتاب کار، راهنمای معلم و لوح فشرده به بازار مواد آموزشی ارائه می‌شوند و معمولاً دارای تارنمای تخصصی برای پشتیبانی و ارائه مواد مکمل هستند. این موضوع باعث شده تا توقع زبان‌آموزان و معلم‌ها از کتاب‌های آموزشی جدید بالا برود. البته با در نظر گرفتن ماهیت دروس انگلیسی برای اهداف دانشگاهی (EAP) و تاکید بیشتر آنها بر مهارت خواندن و با مد نظر قرار دادن امکانات و بودجه اختصاص داده شده برای این کتاب در داخل کشور، انتظار وجود همه این

امکانات برای این کتاب چندان بجا نیست. با این وجود توقع گنجاندن قسمتی با عنوان سخنی با مدرس، به عنوان مثال، و یا مقدمه تخصصی مفصل‌تر و حتی توضیحات و مواد مکمل در تارنمای سازمان سمت برای این کتاب انتظار زیادی نیست. تا جایی که از مقدمه کتاب برمی‌آید این کتاب مواد آموزشی مکمل مانند کتاب کار، لوح فشرده و یا وب‌سایت آموزشی ندارد و در تارنمای سازمان سمت تنها در حد معرفی مشخصات کلی در چند خط توضیحاتی درباره آن می‌توان یافت..

از نظر سهولت دسترسی زبان آموزان به کتاب و قیمت آن، وضعیت کتاب خوب است. قیمت این اثر در چاپ اول ۱۶۵۰۰ تومان تعیین شده که با توجه به کیفیت چاپ اثر قیمت آن مناسب است و برای مخاطبان اثر قابل پرداخت است. همچنین کتاب به سادگی در سراسر کشور در دسترس دانشجویان قرار دارد.

۳-۲. ارزشیابی درونی (ارزشیابی محتوایی)

همانطور که به درستی در مقدمه تخصصی اثر اشاره شده است، هدف اصلی در دروس زبان انگلیسی تخصصی مهارت خواندن و درک مطلب است. در نتیجه تمرکز اصلی در این اثر بر روی تقویت این مهارت بوده است. در عین حال در قسمت‌های مختلف هر درس فعالیت‌هایی برای آموزش نکات دستوری، واژگان عمومی و تخصصی و ترجمه وجود دارد که البته هدف غایی همه آنها بهبود مهارت خواندن زبان‌آموزان بوده است. مهارت‌های زبانی دیگر مانند نوشتن، گوش دادن و صحبت کردن به زبان انگلیسی در این کتاب پوشش داده نشده‌اند که البته با توجه به هدف این درس و کتاب این موضوع را نمی‌توان به عنوان نقطه ضعف برای آن محسوب کرد. به طور کلی، هر درس شامل دو متن نسبتاً بلند است که محور اصلی فعالیت‌های آموزشی را تشکیل می‌دهند و قسمت‌های دیگر دروس مانند تمرین واژگان و یا نکات دستوری در ارتباط با متون هر درس انتخاب شده‌اند. ملاک انتخاب متن‌ها ارتباط موضوعی آنها با رشته‌های مهندسی بوده است و درجه‌بندی خاصی در رابطه با سطح دشواری متن‌ها و یا نکات دستوری دروس مشاهده نمی‌شود.

با توجه به اینکه اثر حاضر برای دانشجویان رشته‌های مهندسی تولید شده است و نه یک رشته خاص مثل مهندسی مکانیک، موضوع متن‌های دروس مختلف رابطه مفهومی و ترتیبی خاصی ندارد و تنها عامل انتخاب آنها ارتباط آنها با رشته‌های مختلف مهندسی بوده است. قسمت‌های دیگر فصل‌های کتاب مانند نکات آموزشی دستور زبان، راهبردهای خواندن و درک مطلب و آموزش ساختار واژگان به شکل منطقی و از آسان به دشوار در بین دروس مختلف توزیع شده‌اند. تمرین‌ها و فعالیت‌های دیگر دروس نیز

دارای چارچوب یکسان و مشخصی است. به طور کلی، این کتاب دارای انسجام علمی و منطقی قابل قبولی است.

اغلب متن‌ها از منابع اینترنتی واقعی (authentic) انتخاب شده‌اند اما با توجه به اینکه متن‌ها خلاصه شده‌اند شرط واقعی بودن متن‌ها تا حدی تحت تاثیر قرار گرفته است. از آنجایی که این کتاب برای مخاطبان دانشگاهی و با هدف توانمند ساختن آنها برای خواندن متن‌های تخصصی واقعی تولید شده است و با عنایت به اینکه پژوهش‌های آماری (Crossley, Louwerson, McCarthy & McNamara, 2007) و مباحث نظری (Widdowson, 1978) مؤید تفاوت معنادار در خصوصیات متون واقعی و متون ساده شده (simplified text) هستند، بهتر بود با صرف زمان بیشتر متن‌های مناسب از نظر دشواری و حجم انتخاب می‌شد که نیازمند اصلاح و تلخیص نباشند.

یکی از نکاتی که همواره در مورد ارزشیابی کتاب‌های آموزشی باید مد نظر قرار داد، پیوستگی فرایند آموزش در یاد گیرندگان است. مخاطبان این کتاب - دانشجویان رشته‌های مهندسی - حداقل در دوره‌های متوسطه اول و دوم تجربه آموختن زبان انگلیسی را دارند. به طور طبیعی، مطالب این کتاب می‌بایست، از نظر سطح دشواری، ادامه منطقی دوره‌های گذشته باشد. تاملی در تمرین‌ها و فعالیت‌های دروس مختلف این کتاب حاکی از این موضوع است که تا حد زیادی این شرط رعایت شده‌است. نکته مثبت دیگری که تا حدی بیانگر انسجام درونی بخش‌های مختلف کتاب است وجود ارتباط بین آموزش راهبردهای خواندن یا نکات دستوری در یک درس و سپس طراحی فعالیت‌هایی در درس‌های بعدی است که انجام درست آنها نیازمند بهره گرفتن از مطالب آموزشی درس‌های قبلی است. به عنوان مثال در صفحه ۲۱ در قسمت راهبردهای خواندن، راهبرد پویش (scanning) آموخته می‌شود و سپس در صفحات ۲۹ و ۹۸ از زبان‌آموز خواسته می‌شود تا با استفاده از این راهبرد فعالیتی را انجام دهد.

با این وجود، در بعضی قسمت‌ها اشکالاتی را نیز می‌توان در این خصوص وارد دانست. به عنوان مثال دانشجویانی که هم‌کنون در دوره کارشناسی در حال تحصیل هستند، در دوره دبیرستان در درس زبان انگلیسی، نکات دستوری مانند ساختارهای مجهول، انواع مختلف جملات شرطی، زمان‌ها و نظایر اینها را آموخته‌اند. بررسی نکات دستوری آموزشی دروس مختلف کتاب حاضر نشان می‌دهد بعضی از نکاتی که در دوره دبیرستان آموزش داده شده بودند دوباره در این کتاب تدریس می‌شوند. مثلاً جملات شرطی در درس ۴ و جملات مجهول در درس ۷ و ۱۱. البته ممکن است مولفان این کتاب ادعا کنند که دلیل این امر پیروی از رویکرد حلزونی یا مارپیچی (Spiral Approach) در آموزش است که، به نظر می‌رسد، بخصوص در کتاب‌های درسی،

رویکرد بسیار کارآمد و مفیدی است. طبق این رویکرد برای آموزش نکات درسی بهتر است ابتدا نکات کلی، بدون ارائه جزئیات و پیچیدگی‌ها، مطرح شود و در دروس بعد دوباره همان نکته مورد توجه قرار بگیرد و به مرور جزئیات و ظرافت‌های مطلب بیان شود. اما نکته قابل توجه در مورد نکات دستوری بالا این است که جزئیات سطح دشواری مطالب مطرح شده در این کتاب پایین‌تر از کتاب‌های سال‌های پیشین است که این موضوع خلاف آموزه‌های رویکرد حلزونی است.

از نکات برجسته اثر حاضر که در نسل گذشته کتاب‌های آموزشی زبان انگلیسی همواره مورد غفلت قرار می‌گرفت، توجه به توانمند سازی زبان‌آموزان برای ادامه یادگیری به صورت خودخوان و تبدیل کردن آنها به زبان‌آموزان مستقل (autonomous learners) است. به عنوان مثال گنجاندن تکنیک‌ها و راهبردهای یادگیری در کتاب نشان از دغدغه مولفان این کتاب در این مورد است. در همه دروس قسمتی به نام راهبرد خواندن (reading strategy) وجود دارد که در آنها مهارت‌هایی مانند تند خوانی، خلاصه کردن، یادداشت برداری و مرور کردن آموزش داده می‌شود. همچنین در قسمت سوخت کلمات (vocabulary fuel) تلاش شده تا، علاوه بر واژگان جدیدی که در متن هر درس آموزش داده می‌شود، توضیحاتی درباره ساختار واژه‌ها مثل پیشوند و پسوند، سر واژه‌ها، مترادف‌ها و متضادها ارائه شود. هدف از این بخش کمک به زبان‌آموزان جهت کسب مهارت‌های لازم برای یادگیری سریعتر لغات جدید است. فراگیری این مهارت‌ها باعث خواهد شد که دانشجویان مخاطب این کتاب خوانندگان بهتری شوند و در درک و بخاطر سپاری مطالب توانمند شوند و قادر باشند حتی بعد از اتمام نیمسال تحصیلی، در صورت تمایل، به آموختن زبان خارجی تخصصی ادامه دهند.

از نظر کفایت آموزشی اثر حاضر و نیاز احتمالی به کتاب‌ها و یا مواد آموزشی مکمل باید اذعان داشت که با در نظر گرفتن اهداف درس زبان تخصصی و تعداد واحد و زمان اختصاص داده شده به این درس در برنامه هفتگی دانشجویان، همچنین با توجه به پوشش به نسبت خوب موضوعات درس‌ها و نکات دستوری و آموزشی، این کتاب از کفایت آموزشی کافی برخوردار است و نیازی به مواد آموزشی مکمل احساس نمی‌شود. البته بجای ۱۲ درس فعلی بهتر بود تعداد دروس بیشتری تولید می‌شد تا به این شکل هم موضوعاتی از رشته‌های دیگر مهندسی در کتاب گنجانده شود و پوشش محتوایی کتاب بهبود یابد و هم اساتید درس با توجه به رشته تحصیلی دانشجویان کلاس امکان انتخاب متن‌های مرتبط‌تری با رشته دانشجویان داشته باشند. عدم توجه به آموزش تلفظ درست و استفاده نکردن از علائم استاندارد الفبای بین‌المللی آوا نگاری (IPA) برای نشان دادن تلفظ کلمات جدید از دیگر نقاط ضعف این کتاب است. این در حالی است

که در بسیاری از کتاب‌های نسل پیشین کتاب‌های زبان انگلیسی تخصصی از این علایم استفاده شده بود و معمولاً راهنمای استفاده از آنها در ابتدای کتاب گنجانده شده بود. این نکته نشانه عقب‌گرد در کیفیت این سری از کتاب‌های آموزشی است.

البته مقایسه چارچوب سری جدید کتاب‌های زبان تخصصی که با عنوان "نسل نوین کتاب‌های انگلیسی تخصصی (ESP) دانشگاهی" عرضه شده‌اند با چارچوب کتاب‌های نسل پیشین نشان دهنده تلاش مؤلفان و طراحان نسل جدید برای استفاده از نظریه‌های علمی به روز در تولید این کتاب‌ها است. به عنوان مثال گنجاندن راهبردهای یادگیری و تلاش برای توانمند ساختن زبان‌آموزان برای ادامه یادگیری در خارج از کلاس و یا اهتمام به استفاده از آموزه‌های روش‌های جدیدتر آموزش زبان مانند روش فعالیت-محور (task-based) در این خصوص قابل ذکر هستند. به علاوه، مؤلفان کتاب سعی در بهره‌گیری از تجربیات موفق گذشته در تالیف کتاب‌های آموزش زبان انگلیسی در ایران مانند کتاب ارزشمند دکتر مهدی نوروزی خیابانی با عنوان *Brush up your English* را داشته‌اند که در جای خود بسیار ارزشمند است.

در کنار نقاط قوت اثر حاضر، در خصوص همخوانی اجزا مختلف این کتاب با نظریه‌ها و یافته‌های علمی جدید در خصوص ماهیت زبان و نظریه‌های یادگیری زبان خارجی، نقطه ضعف‌هایی نیز مشاهده می‌شود. به عنوان نمونه، در بسیاری از متون نظری آموزش مهارت‌های زبان (e.g. Chastain, 1988; Brown, 2001) آموزش مهارت خواندن به سه مرحله پیش از خواندن (pre-reading)، خواندن (reading) و پس از خواندن (post-reading) تقسیم شده است. در مرحله پیش از خواندن فعالیت‌ها و تمرین‌هایی در نظر گرفته می‌شود که زبان‌آموز را برای مرحله خواندن و درک مطلب آماده کند و انگیزه و علاقه آنها را برای انجام فعالیت خواندن برانگیزد (Chastain, 1988). از جمله فعالیت‌هایی که معمولاً در این مرحله توصیه می‌شوند می‌توان به آشنا کردن زبان‌آموزان با اطلاعات زمینه‌ای ضروری (background information) برای درک مطلب، فعال کردن الگوهای ذهنی (schemata) زبان‌آموزان و معرفی و توضیح تعدادی از واژگان جدید و کلیدی متن اشاره کرد. همانطور که در مقدمه تخصصی ذکر شده است، در این کتاب قسمتی با عنوان *راه‌اندازی (start-up)* پیش از متن اصلی درس آمده است که هدف آن "درگیر کردن ذهنی دانشجویان با موضوع متن‌ها و ربط دادن موضوع متن‌ها به زندگی شخصی آنها است. همچنین آشنایی مقدماتی با واژگان مهم مورد نظر بوده است" (نقل قول از مقدمه تخصصی کتاب). اما آنچه که در عمل رخ داده با این ادعا تا حدی متفاوت است. در این قسمت معمولاً دو فعالیت کوتاه (در بعضی موارد فقط یک فعالیت) طراحی شده است که با توجه به کیفیت آنها با رسیدن به اهداف بالا فاصله زیادی دارند.

به عنوان مثال در بعضی درس‌ها در این قسمت یک سؤال مطرح شده که احتمالاً هدف آن درگیر کردن ذهنی دانشجویان با موضوع متن‌ها و فعال کردن الگوهای ذهنی مرتبط آنها بوده است. نکته عجیب اینجاست که در بعضی درس‌ها (مثل صفحات ۱۶، ۲۶، ۱۷۰) پاسخ این سؤالات بلافاصله بعد از سؤال آورده شده است! طبیعی است که در این حالت بسیاری از دانشجویان زحمت تفکر به پاسخ سؤال را به خود نخواهند داد و پاسخ ارائه شده توسط نویسنده کتاب را خواهند خواند. در نتیجه هدف از طراحی این فعالیت در عمل حاصل نخواهد شد.

در نسل قدیمی کتاب‌های ESP در قسمت پیش از خواندن معمولاً تعدادی از کلمات مهم درس معرفی می‌شدند و تلفظ صحیح، معنای هر کدام به علاوه چند جمله مثال ارائه می‌شد تا مخاطبان کتاب برای خواندن متن درس قبل از ورود به آن مرحله آماده شوند و نیازی برای مراجعه مکرر به فرهنگ لغت برای یافتن معنا و یا تلفظ درست کلمات جدید نداشته باشند. متأسفانه این نکته مثبت در نسل نوین این کتاب‌ها حذف شده است.

در خصوص مرحله خواندن یکی از ابداعاتی که در بعضی از کتاب‌های خواندن در سال‌های اخیر انجام شده، بخصوص در کتاب‌هایی که متن‌های به نسبت بلندی دارند (e.g. Nowruzi Khiabani, 2001 & 2005)، مطرح کردن یک یا چند سؤال بعد از یک یا دو پاراگراف متن است. هدف از این سؤال‌ها جلوگیری از خستگی خوانندگان و سنجش میزان درک مطلب در پاراگراف‌های مورد نظر است تا در صورت وجود اشکال در فهم آنها، این اشکالات برطرف شود و به اتمام متن موقوف نشود. در کتاب حاضر نیز سؤال‌هایی در حاشیه متن قرار داده شده است اما این سؤالات رابطه چندانی با ابهام‌های احتمالی در درک بندهای متن ندارد و بیشتر با هدف ربط دادن موضوع متن‌ها به زندگی شخصی خوانندگان طراحی شده‌اند و شبیه سؤال‌هایی است که معمولاً در قسمت راه‌اندازی (start-up) استفاده می‌شوند (رک به صص ۵۱، ۱۲۳، ۱۵۸ و ۱۵۹). در مجموع به نظر می‌رسد قرار دادن این سؤال‌ها بدون در نظر گرفتن فلسفه وجودی آنها بوده و بیشتر نوعی رفع تکلیف بوده است.

فعالیت‌ها و تمرین‌های مرحله پس از خواندن از نظر نوع و تنوع کیفیت خوبی دارند اما مشکلی که به شدت جلب توجه می‌کند نوسان در کیفیت و کمیت فعالیت‌های مختلف است که به احتمال زیاد به علت تعدد نویسندگان و تقسیم کار صورت گرفته بین آنهاست. در حالیکه بعضی از تمرین‌ها کمیت و کیفیت بسیار خوبی دارند، بعضی دیگر، بخصوص از نظر کمیت، شرایط مطلوبی ندارند. به عنوان مثال برای مشکلات کمی به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

- صفحات ۱۲۴، ۱۶۳ و ۵۴ تمرین D فقط ۲ سؤال دارند.
- صفحه ۱۶۳ تمرین C فقط ۳ سؤال دارد.
- و یا صفحه ۴۵ تمرین B فقط ۳ سؤال دارد.
- صفحه ۹ تمرین B بسیار کوتاه است و فقط ۲ جای خالی دارد.

۳-۳. ارزشیابی کلی

با توجه به سرفصل درس زبان خارجی عمومی مقطع کارشناسی مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری که بر خلاف عنوان درس (زبان عمومی) ماهیت این درس را به صورت زبان خارجی نیمه تخصصی تعریف کرده است و همچنین با در نظر گرفتن نیازهای درسی دانشجویان به مهارت خواندن در این مقطع، این کتاب همخوانی کاملی با نیازهای دانشجویان و برنامه‌های درسی و نظام آموزشی ایران دارد.

مخاطبان اصلی این کتاب دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌های مهندسی هستند اما با در نظر گرفتن ماهیت خواندن محور بودن آن، این کتاب برای همه افرادی که علاقمند به افزایش توانش زبانی خود در مهارت خواندن و درک مطلب بخصوص در بافت دانشگاهی و تخصصی هستند قابل استفاده است. علاوه بر این، بعضی از قسمت‌های کتاب که ماهیت عمومی‌تری دارند، مثل قسمت آموزش نکات دستوری یا راهبردهای یادگیری و خواندن و حتی قسمت آموزش واژگان، برای عموم زبان‌آموزان سودمند هستند.

با در نظر گرفتن نکات مطرح شده در بالا، مهمترین نقاط قوت و ضعف این کتاب را می‌توان به شرح زیر فهرست کرد:

نقاط قوت:

- توجه به نظریه‌های جدید یادگیری و آموزش زبان خارجی و تلاش برای به کار بردن آنها در قسمت‌های مختلف کتاب
- توجه ویژه به نیازهای ویژه مخاطبان و تمرکز بر مهارت خواندن و درک مطلب
- توجه به توانمند سازی زبان آموزان برای ادامه یادگیری بعد از اتمام نیمسال تحصیلی به صورت خود آموز

- مشخصه‌های شکلی مناسب مانند استفاده از قطع بزرگ، چاپ با کیفیت، استفاده از تصاویر مناسب و رنگی برای القاء مستقیم معنای کلمات جدید، شماره گذاری خط‌ها در متن‌ها، استفاده مناسب از حاشیه متن‌ها و نظایر آنها
- نقاط ضعف
- ضعف در رسیدن به هدف در بعضی قسمت‌ها مثل قسمت راه‌اندازی و یا نداشتن فهرست واژگان کارآمد (پیش از خواندن)
- نوسان در کمیت و کیفیت قسمت‌های مختلف دروس
- عدم توجه به آموزش تلفظ صحیح و معادل یابی اصطلاحات تخصصی
- کم بودن تعداد درس‌ها نسبت به تعداد رشته‌های مهندسی و گرفتن حق انتخاب از استاد درس و دانشجویان
- ضعف در صفحه آرایی و عدم استفاده از فضای خالی صفحات کتاب

۴. ارزشیابی عینی

در ادامه ارزشیابی توصیفی، بر اساس جدول‌های زیر و بر اساس معیارهای کمی به ارزشیابی عینی کتاب پرداخت شده است تا بدینوسیله ارزشیابی توصیفی تکمیل شود.

جدول بررسی شکلی اثر						
ردیف	موضوع	عالی (۴)	خوب (۳)	متوسط (۲)	ضعیف (۱)	ضرایب
۱	جامعیت شکلی اثر (مقدمه تخصصی، فهرست لغات، جدول، نمودار، فهرست منابع، الحاقات....)	*				۴
۲	کیفیت چاپ اثر (صفحه آرایی، حروف نگاری، طرح جلد، صحافی...)	*				۲
۳	رعایت قواعد عمومی نگارش و ویرایش تخصصی اثر	*				۳
۴	وجود مواد کمک آموزشی مکمل (کتاب معلم، کتاب کار، لوح فشرده، و معرفی وب سایت...)				*	۳
جمع امتیازات	بین ۴۸-۱۲					۳۴

ب) جدول بررسی محتوایی اثر:						
ردیف	موضوع	عالی (۴)	خوب (۳)	متوسط (۲)	ضعیف (۱)	ضرایب
۱	میزان همخوانی محتوای اثر با مبانی نظری آموزش زبان خارجی	*				۴
۲	میزان تناسب و جامعیت موضوعی و محتوایی اثر با رشته آموزشی	*				
۳	میزان توجه به توانمند سازی زبان آموزان برای ادامه یادگیری به صورت خود خوان	*				
۴	میزان همخوانی تمرینها و آزمونهای اثر از نظر کمی و کیفی با سطح توانش زبانی و نیازهای آموزشی زبان آموزان	*				
۵	کیفیت انتخاب، درجه بندی و ارائه مطالب درسی		*			۳
۶	میزان نظم منطقی و انسجام مطالب در کل اثر	*				
۷	میزان نظم منطقی و انسجام مطالب در درون هر فصل	*				
۸	میزان توجه به آموزش مهارتهای زندگی مانند تفکر انتقادی، پرورش خلاقیت،			*		
۹	میزان روز آمدی و اعتبار علمی متون و منابع		*			
۱۰	میزان نوآوری در تمرینها و فعالیتهای		*			
۱۱	میزان رعایت امانت در ذکر ماخذ	*				
۱۲	میزان پوشش مهارتهای چهارگانه زبانی با توجه به اهداف درس			*		۲
۱۳	میزان توجه به تفاوتهای فردی زبان آموزان از نظر سبک یادگیری در طراحی تمرینها و فعالیتهای			*		
۱۴	میزان واقعی بودن (authenticity) متون		*			
۱۵	میزان بهره گیری از ابزارهای لازم علمی برای تفهیم موضوع		*			
۱۶	میزان همخوانی اثر با برنامه درسی و نظام آموزشی موجود و سر فصلهای وزارت علوم تحقیقات و فن آوری	*				
۱۷	تناسب و جامعیت موضوعی و محتوایی اثر با اهداف درس ESP	*				
۱۶۷	جمع امتیازات					بین ۴۹-۱۹۶

۵. ارزشیابی محتوا توسط متخصصان رشته آموزشی

آخرین قسمت این الگوی نقد به ارزشیابی محتوای تخصصی متون می‌پردازد که توسط یکی از متخصصان رشته‌های مهندسی پذیرفته است:

بیشتر متن‌ها از سایت‌های اینترنتی استخراج شده‌اند و اغلب متون استفاده شده متن‌های نیمه تخصصی هستند. محتوای متن‌ها از نظر تخصصی اغلب کلی و درست هستند. با توجه به ماهیت نیمه تخصصی بودن کتاب متن‌ها مربوط به رشته‌های مختلف مهندسی هستند مانند برق، مخابرات، مهندسی هسته‌ای، عمران است. با در نظر گرفتن حجم یک کتاب آموزشی زبان خارجی طبیعی است که نمی‌توان از تمامی رشته‌های مهندسی متن‌هایی برای گنجاندن در این کتاب انتخاب کرد. با در نظر گرفتن ماهیت عمومی و نیمه تخصصی بودن متن‌ها به نظر می‌رسد اغلب دانشجویان رشته‌های مهندسی مشکلی با محتوای دروس نخواهند داشت. با عنایت به اینکه هدف از تالیف این کتاب آموزش زبان انگلیسی است و نه محتوای متن‌ها و انتخاب متن‌ها از منابع رشته‌های مختلف، ترتیب قرار گرفتن درس‌ها به نسبت خوب است. در مجموع این کتاب برای دانشجویان رشته‌های مهندسی مناسب ارزیابی می‌شود.

۶. نتیجه‌گیری

کتاب حاضر به عنوان اولین محصول از نسل نوین کتاب‌های انگلیسی تخصصی (ESP) دانشگاهی با هدف تغییر چارچوب پیشین و بهره‌مندی از یافته‌های نوین علمی با مد نظر قرار دادن نیازهای دانشجویان رشته‌های مهندسی به بازار عرضه شده است. از جنبه‌های مختلفی می‌توان این کتاب را مورد ارزیابی و نقد قرار داد: مقایسه این کتاب با کتاب‌های مشابه، سنجش تاثیر این اثر بر ارتقاء سطح یادگیری زبان‌آموزان، یا ارزشیابی آن از دیدگاه افراد مختلف درگیر در فرایند آموزش و یادگیری زبان خارجی چون اساتید، زبان‌آموزان و متخصصان. ارزشیابی جامع یک منبع آموزشی نیازمند جمع‌آوری همه داده‌های مرتبط از تمامی جوانب ذکر شده در بالا و مستلزم گذر زمان و استفاده آن منبع در کلاس‌های درس و دریافت بازخورد کاربرد آن منبع است. در این مقاله، تنها از یک منظر به ارزیابی این اثر پرداخته شده است و ناگزیر نمی‌توان آن را رای نهایی درباره این کتاب تلقی کرد. در مجموع، و بخصوص در مقایسه با کتاب‌های نسل پیشین کتاب‌های انگلیسی برای اهداف ویژه، این کتاب اثری خوب و ارزشمند محسوب می‌شود. چارچوب این کتاب بسیار کارآمدتر از کتاب‌های پیشین است و با نظریه‌های

علمی جدید همخوانی بسیار بیشتری دارد. هر چند این کتاب، مانند هر اثر آموزشی دیگری، خالی از اشکال نیست. مهمترین اشکال، از نظر من، هم سطح نبودن قسمت‌های مختلف کتاب از نظر کیفیت و کمیت است. به نظر می‌سد بعضی از قسمت‌ها فقط با نیت رفع تکلیف (مانند بعضی پروژه‌های دانشجویی) و بدون داشتن دقت کافی تالیف شده‌اند. شاید یکی از دلایل این مشکل تعدد نویسندگان و عدم وجود تخصص و یا تعهد کاری بعضی از نویسندگان باشد. به عنوان سخن آخر پیشنهاد می‌شود پس از دریافت بازخوردهای لازم از دانشجویان، اساتیدی که این کتاب را تدریس کرده‌اند و متخصصان امر، اصلاحات لازم در ویراست دوم انجام شود تا اثر مفیدتری روانه بازار کتاب‌های دانشگاهی شود.

کتاب‌نامه

- عطایی، محمود رضا، زارع آلانق، علیرضا، نصیری، مرتضی، طاهرخانی، رضا و ایرانمهر، ابوطالب (۱۳۹۴). *انگلیسی برای دانشجویان مهندسی*، تهران: سمت.
- محمودی، محمد هادی و احمدی‌صفا، محمد (۱۳۹۳). «ارزش‌یابی الگو - محور کتاب‌های «انگلیسی برای اهداف خاص» (ESP)، پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سال چهاردهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۳، صص ۱۱۳ - ۱۳۳.
- نوروزی خیابانی، مهدی و بیرجندی، پرویز (۱۳۶۹). *انگلیسی برای دانشجویان رشته‌های علوم انسانی* (۱)، تهران: سمت.

- Brown, D. H. (2001). *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. New York: Addison Wesley Longman Inc.
- Chastain, K. (1988). *Developing second language skills: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace Jovanovich Publishers.
- Crossley, S. A., Louwse, M. M., McCarthy, P. M. & McNamara, D. S. (2007). A Linguistic Analysis of Simplified and Authentic Texts. *The Modern Language Journal*, 91(1), 15-30. doi:10.1111/j.1540-4781.2007.00507.x
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Heinemann.
- Dudley-Evans, T. & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hutchinson, T. & Waters, A. (1987). *English for specific purposes: A learning-centered approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McDonough, Jo. & Shaw, C. (2003). *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide* (2nd Ed.). United Kingdom: Blackwell Publishing.
- Nowruzi Khiabani, M. (2001). *Brush up your English*, Tehran: Ney Publishing House.
- Nowruzi Khiabani, M. (2005). *Build up your English*, Tehran: Ney Publishing House.
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University Press.